MALTA

QORTI TAL-MAGISTRATI (MALTA)

MAGISTRAT DR.
FRANCESCO DEPASQUALE

Seduta tad-9 ta' Lulju, 2012

Avviz Numru. 26/2006

Avukat Dr Peter Fenech

V s

Saviour Balzan

Il-Qorti;

Rat l-avviz ipprezentat fl-24 ta’ Jannar, 2006 fejn ir-rikorrent talab lill-din il-Qorti tikkundanna lill-intimat ihallas lill-attur is-somma li tigi hekk likwidata in linea ta’ danni skont il-Ligi dwar l-Istampa wara li jigi dikjarat li ngurja u m-malafama lill-attur bl-artikolu *Immunity Bcause of a Bounty*, ippublikat fil-pagna 15 tal-harga tal-Malta Today tat-22 ta’ Jannar tas-sena 2006 li kopja tieghu qed tigi esebita bhala dokument A fejn il-konvenut bhala awtur tal-

istess artikolu ghamel allegazzjonijiet li huma foloz u malafamanti fil-konfront tal-attur u li ghandhom bhala skop li joffendu l-unur u l-malafama tal-istess attur u jesponuh ghar-ridikolu u d-disprezz tal-pubbliku.

Rat ir-risposta tal-intimat ipprezentata fit-23 ta’ Frar, 2006 fejn eccepixxa li l-artikolu in kwistjoni ma jesponix lill-Avukat Dr. Peter Fenech ghar-ridikolu u ghad-disprezz pubbliku u lanqas joffendi l-unur u l-fama tieghu peress illi s-sustanzi addebitati huma minnhom u allura jikkostitwixxu fair comment dwar persuna li tokkupa kariga jew hija direttament jew mod iehor marbuta max-xena politika. Illi di piu dak li gie rapportat sar fl-interess pubbliku fil-parametri ta’ dritt fundamentali ghall-harsien tal-espressjoni tal-kelma f’socjeta’ demokratika.

Rat l-affidavit tar-rikorrent Peter Fenech ipprezentat fil-5 t’April, 2006 fejn huwa stqarr illi huwa hassu malafamat fil-kliem li ntuzaw li kienu s-segwenti:

“For Peter Fenech as you will read in this newspaper, owed government over 100,000K and apart from being pardoned, instead of being listed as someone whom government should not do business with, he was instead shown appreciation by being appointed together with a handsome remuneration as MCC Chairman.

Indeed I cannot recall anyone anymore fortunate than Dr. Fenech. Which institution misses out on one hundred and nine thousand Malta Liri rent bill and instead of blacklisting the defaulter appoints him as Chair of a conference centre and forks out public money to pay for his chairmanship.”

Dr. Fenech spjega li kien qed joggezzjona ghas-segwenti frazijiet fil-konfront tieghu: “owed government”, “apart from being pardoned”, “instead of being someone whom

government should not do business with", "anyone more fortunate", "instead of blacklisting the defaulter".

Dr. Fenech stqarr illi huwa qatt ma kellu jaghti ebda somma kif qed jigi allegat mill-intimat lill-Gvern u l-Gvern qatt ma tah alkun pardon kif qed jallega l-istess intimat. Ghalhekk illi huwa stqarr li l-fatt li qal li l-Gvern m'ghandux jaghmel negozju mieghu kif ukoll illi ghandu jkun blacklisted u gie indikat bhala defaulter, ilkoll huma fatti ngurjuzi fil-konfront tal-istess rikorrent u jnaqqsu kemm ir-reputazzjoni professjonali kif ukoll l-integrita tieghu. Huwa stqarr ukoll li hafna nies kellmuh dwar tali artikolu wara li gie ppublikat u baqa' jircievi kummenti minghand in-nies dwar l-artikolu fejn deher illi sar hafna hsara lilu.

Fis-seduta tat-3 t'Ottubru, 2006 xehed l-istess Dr. Peter Fenech fejn ikkonferma li huwa c-Chairperson tal-Mediterranean Conference Centre, ghal-liema post huwa jircievi remunerazzjoni ta' tlett elefu hames mitt Liri Maltin fis-sena u stqarr ukoll illi meta nqalghet il-kwistjoni bejn is-socjeta' VAB Company Limited u l-Kummissjoni tal-Partit huwa kien gja fil-kariga ta' Chairman tal-Conference Centre. Ikkonferma wkoll li hu fil-kapacita personali tieghu qatt ma kellu jaghti mitt elf lira Maltin lill-Gvern Malti kif qed jigi allegat.

Fil-21 ta' Novembru 2006 xehed Saviour Balzan fejn stqarr illi hu bhala editur tal-gazzetta Malta Today, beda jinvestiga kaz illi l-artikolu kien deher fuqu madwar sena u nofs qabel ma gie ppublikat, dwar aspetti bejn il-MEPA u s-socjeta' VAB Company Limited. Tul l-investigazzjoni tieghu skopra li kien hemm flejjes dovuti lill-Lands Department minn din is-socjeta' VAB Company Limited u meta vverifika dwar tali flejjes, l-istess Lands Department infurmah li l-Gvern kien rebah kawza f'Mejju 2005 kontra l-

istess socjeta' VAB Company Limited fejn sussegwentement l-istess kumpanija VAB Company Limited infurmat il-Gvern illi ma kentix f'posizzjoni li thallas id-djun li gew kanonizzati permezz ta' sentenza.

Il-kaz beda jigi inizjalment investigat mil-lum mejjet Julian Manduca u sussegwentement wara l-mewt ta' Julian Manduca dahal fil-kaz James Debono li baqa' jinvestiga l-kaz. Mill-investigazzjoni li mbaghad ghamel l-istess James Debono irrizulta li mument minnhom tali dejn dovut lill-Lands Department minn VAB Company Limited giet mahfura.

Stharrig ulterjuri tal-istess James Debono wera illi direttur tas-socjeta' VAB Limited kien ir-rikorrent Peter Fenech. Id-Diretturi kienu ir-rikorrent Peter Fenech u missieru Frank Fenech u l-kumpanija kellhom tlett shareholders li wiehed kienet il-kumpanija Frank Holdings Limited. F'liema kumpanija r-rikorrent kien kemm Direttur kif ukoll shareholder. Fil-kumpanija VAB Company Limited Dr. Fenech kien segretarju tal-kumpanija.

Wara li gab din l-informazzjoni, l-istess Balzan ta struzzjonijiet lil gurnalist tieghu sabiex jikkomunika ma' Dr. Fenech u dan peress li fl-opinjoni tas-sur Balzan, Dr. Fenech huwa persuna pubblika u huwa wkoll rapprezentant tal-kumpaniji li qed jigu nvestigati. Huwa kkunsidrah ukoll bhala persuna pubblika peress li ghal zmien twil kien attivist politiku u kien nominat bhala persuna kwalifikata appuntati f'diversi azjenti governattivi.

Sussegwentement fil-4 ta' Dicembru, 2005 hareg pubblikazzjoni dwar l-istorja, izda qabel James Debono kien ikkomunika ma' Dr. Peter Fenech u dan irrifjuta li jirrispondi ghad-domandi li ghamillu. Dan l-artikolu kien intitolat "Government rights off activists LM110,000 Bill",

f'liema artikolu fost affarijiet ohra, il-kumpanija VAB Company Limited giet indikata bhala l-kumpanija tar-rikorrent.

Sussegwentement fil-15 ta' Jannar, 2006 rega' ppublika artikolu iehor fejn kompla dwar il-kwistjoni li l-Gvern hafer renti dovuti din id-darba minn partiti politici. Huwa stqarr izda li fl-ebda minn dawn l-artikolu ma gie indikat b'mod emfatiku li s-socjeta' VAB & Co Ltd kienet kumpanija tar-rikorrent. Huwa kkonferma wkoll li fuq dawn iz-zewg artikoli qatt ma sar libell.

Sussegwentement fid-19 ta' Jannar, waqt li kien qed jiddiskuti l-artikoli u l-investigazzjoni taghha ma' James Debono, dan qallu sabiex jikkomunika ma' l-istess Dr. Fenech bil-ghan li jgib informazzjoni minghandu. Dr. Fenech irrifjuta li jikkumenta u ghalhekk l-istess James Debono baghat email b'domandi fiha, fosthom domanda fis-sens illi "in view of the agreement reached between your company and the Lands Department in which outstanding groundrents where waived off against the recision of the deed as VAB did not have any other assets from where the department could recoup the arrears or any part thereof, is your company still demanding payments... ". Dawn id-domandi baqghu qatt ma gew risposti.

Fit-22 ta' Jannar, 2006, rega' nkiteb artikolu iehor fuq l-istess tema fejn it-titolu kien "As government waives Lm100,000 bill, Peter Fenech claims LM138,000". L-intimat stqarr li tali kont huwa rizultat ta' sentenza moghtija mill-Qorti tal-Appell fis-27 ta' Jannar, 2006 fl-ismijiet **VAB Company Limited vs Maria Isabella sive Marisa Turk Dogan** fejn is-socjeta VAB Company Limited

rebhet kawza ghall-pagamenti ta’ management agreement, kera u flejjes ohra dovuti u dan skont l-istess artikolu fl-ammont komplessiv ta’ madwar mija u tmienja u tletin elf Liri Maltin (Lm138,000).

Fix-xhieda tieghu Balzan qal, illi r-rikorrent qatt ma nforma lill-intimat illi s-socjeta’ VAB Company Limited ma kenitx tieghu jew ma kellux konnessjoni maghha u qatt ma nnegaha. Sussegwentement, bhala rizultat tal-kawza mirbuha fil-konfront ta’ Mary Isabella sive Marisa Turk Dogan, din giet ordnata thallas mija tmienja u tletin elf, tlett mija u hamsa u tmenin punt tmienja u erbghin centezmu (LM138,385.48), liema flejjes kienu dovuti lis-socjeta’ VAB Company Limited u l-intimat dejjem kien jara lir-rikorrent bhala ufficjali peress li kien direttur u rapprezentant legali, segretarju u shareholder, kemm ta’Frank Holdings Ltd, kif inhi shareholder fis-socjeta’ VAB Limited. Huwa stqarr illi jaf li fis-socjeta’ Frank Holdings Limited ir-rikorrent kellu share wiehed. Stqarr illi r-rikorrent kien direttur f’kumpanija fejn is-shareholder principali kien missieru, Frank Fenech.

Fis-seduta tat-28 ta’ Marzu, 2007 xehed Vincent Gilson fejn qal illi fil-kariga ta’ Officer in Charge mir-Revenue u Assistent Head responsabbli mill-enforcement fid-dipartiment tal-Artijiet huwa kkonferma li kien hemm kuntratt ffirmat fit-3 t’Ottbru, 2005 redatt minn nutar Vincent Miceli tad-Dipartiment tal-Artijiet f’liema kuntratt ghalkemm huwa ma kienx involut fit-trattattivi jidher illi saret mahfra tal-arretrati tac-cnus. Irrizulta wkoll li d-dipartiment tal-artijiet kien ghamel ittra ufficjali kontra s-socjeta’ VAB Company Limited fejn kienet talbet li jithallsu b’lura c-cnus bl-arretrati u s-socjeta’ VAB company Limited kienet ghamlet kawza sabiex tikkontesta tali ittra

ufficjali liema kawza izda hija tilfet. Allura l-Lands Department beda jinsisti ghall-hlas dovuti lilha.

Huwa stqarr ukoll li kien qed jircievi hafna ittra li nfurmawhom li l-post kien maghluq, allura l-post kien eyesore allura kellu jitnehha minn fejn kien. Fil-5 ta' Mejju imbaghad ic-chairman tas-socjeta' VAB Company Limited, Frank Fenech, kiteb lil Lands Department, fejn filwaqt li gharrfet lill-istess Lands Department li ma kienetx f'posizzjoni li thallas ghac-cnus b'lura, offriet in skambju illi flok isir il-hlas, hija ccedi c-cens li kien fadlilha u taghti l-proprjeta lura lill-Gvern.

Din l-ittra eventwalment waslet sabiex fit-3 t'Ottubru 2005 tigi ffirmata l-kuntratt illi gja kien semma l-istess Gilson. Liema kuntratt izda peress illi huwa right off ta' ammont konsiderevoli, kellu jsir minn naha tal-Ministeru tal-Finanzi u ghalhekk, il-parir tal-Ministeru tal-Finanzi kellu jinghad qabel ma l-Ministru tal-Artijiet jkun jista' jaghmel tali right off.

Jirrizulta wkoll li l-istess socjeta' VAB Company Limited ma kienx sar stharrig da parti tal-Lands Department jekk din kellhix xi flejjes jew jekk kellhiex tiehu xi flus allura id-Dipartiment tal-Artijiet ma kienx a korrent tal-fatt illi kellhom jithallsu xi flejjes lill-istess socjeta' VAB Company Limited.

Fis-seduta tat-22 ta' Jannar, 2008, skont verbal illi jidher fl-avviz numru 27/06, ghalkemm mhux rispekjat fil-verbal tal-kawza odjerna, instemghu tlett xhieda, ossia Andrew Paris, John Jaccarini u Paul Zammit. Andrew Paris fix-xhieda tieghu stqarr li huwa kien jaf lil Dr. Fenech personalment bhala habib tieghu u meta ra l-artikolu fit-22 ta'Jannar, 2006 huwa ltaqa' mal-istess rikorrent u hass li kellu jghidlu li l-insinwazzjonijiet li kienu qed isiru hemm

hekk kienu ta detriment tal-istess rikorrent peress illi kien hemm insinwazzonijiet professjonali.

John Jaccarini xehed ukoll u qal illi kien jaf lil Dr. Fenech personalment u meta ra l-artikolu fit-22 ta' Jannar, 2006 hass li dan kien ingurjuz fil-konfront ta' Dr. Fenech u stqarr li filwaqt li jaf li r-rikorrent kellu konessjoni mal-kumpaniji msemmija huwa hass l-artikolu kienu ingurjuzi peress illi kienu qeghdin jippruvaw jitfghu dell ikrah fuq ir-rikorrent.

Xehed ukoll Paul Zammit fejn stqarr li hu habib antik tar-rikorrent u meta ra l-artikolu tat-22 ta' Jannar, 2006 huwa hass illi dan kien ingurjuz u dan aktar u aktar meta l-istess Zammit jahdem fil-qasam ta' riklamar u l-media jafha sew u kien avza lir-rikorrent mill-ewwel li din il-haga kienet ser tidher kera fuqu.

Fit-18 ta' Gunju, 2008, rega' xehed Dr. Peter Fenech fejn qal li hu llum ma kellu ebda konnessjoni aktar mas-socjeta' VAB Company Limited peress li dina kienet kumpanija dormant. Stqarr illi s-socjeta VAB Company Limited kienet hadet il-Lido bl-isem Jumbo Lido b'cens minghand il-Kummissarju tal-Artijiet u stqarr illi c-cens kien ta' madwar sitt t'elef u sitt mitt Lira Maltin (Lm6,600) fis-sena u li f'mument minnhom kien hemm kuntratt ta' cens bejn is-socjeta' VAB Company Limited u l-Kummissarju tal-Artijiet.

Stqarr ukoll illi hu ma kienx involut fin-negozjati mal-Gvern u sa fejn jaf hu ma kien hemm ebda laqghat ma' rapprezentanti tal-Kummissarju tal-Artijiet izda l-ftehim intalahaq permezz ta' korrispondenza. Huwa stqarr illi n-negozjati mal-Kummissarju kienu fis-sens illi l-Kummissarju tal-Artijiet ried lura l-art in kwistjoni, liema art pero ma setax jiehu lura peress illi kien hemm cens fuq

tal-art affavur tas-socjeta' VAB Company Limited. Allura n-negozjati li wasslu li jinhafru c-cnus b'arretrati kienet attwalment ibbazata fuq tali fatt. Huwa stqarr ukoll illi kullma kien direttur fis-socjeta' VAB Company Limited u kullma kien jaghmel huwa li jattendi ghal-laqghat tal-kumpanija.

Fit-12 ta' Novembru 2008 xehdet Margaret Falzon Assistent Direttur tad-Dipartiment tal-Artijiet li fiha kkonfermat li permezz ta' ittra datata 5 ta' Mejju, 2005, Frank Fenech bhala Chairman tal-VAB Company Limited kien kiteb lill-istess Kummissarju tal-Artijiet fejn filwaqt li ghamel riferenza ghal fatt illi kellhom kuntratt ta' cens li beda fin-1989 Qui Si Sana huwa stqarr li l-kumpanija ma kenitx f'posizzjoni finanzjarja li thallas ic-cnus b'lura, allura offra li l-kuntratt ta' hamsa u ghoxrin sena jitterminah qabel iz-zmien.

Permezz ta' ittra tat-23 ta' Gunju, 2009, imbaghad ittra tad-Direttur tal-Lands lil Permenant Secretary tal-Ministeru tal-Finanzi, informa illi "considering the prime area where the land is-situated, the department considers it best to accept the company's request to terminate the emphytheutical grant and therefore your authority is being requested for the waiving off of outstanding rent up to the date of deed of recission." Permezz ta' ittra datata 25 ta' Lulju, 2005 il-Permanent Secretary fi hdan il-Ministeru tal-Finanzi approva tali suggeriment tal-Kummissarju tal-Artijiet "on the understanding that no precedent should be created."

L-istess xhud qalet ukoll illi l-Avukat Peter Fenech imkien ma kien jinkwadra fid-dokumentazzjoni kollha li kienet

tidher fil-files tad-dipartiment u stqarret illi kullma kien hemm hija s-socjeta' VAB Company Limited.

Fis-seduta tal-21 ta' Jannar, 2009 xehed Albert Mamo fejn stqarr illi hu l-Kummissarju tal-Artijiet u kellu pressjoni kbira biex il-Lido li kien inghata b'cens lil VAB & Co.Ltd jitnehha peress illi kien qed ikerrah il-bajja u kien hemm problemi strutturali wkoll. Kien ghalhekk illi wara diskussjoni mal-Awtorita kompetenti huwa wasal f'kompromess mal-istess kumpanija billi minflok ma joqghod jaghmel kawzi ultejuri, gie mitftiehem li c-cens ta' hamsa u ghoxrin sena jigi tterminat qabel iz-zmien u c-cens dovut jigi mahfur.

Huwa stqarr illi t-trattattivi ma' sarux mieghu jew mad-dipartiment tal-artijiet, izda kellu struzzjonijiet sabiex jaghmel dan. Huwa stqarr ukoll li fid-diskussjonijiet dwar il-kuntratt ta' rexxizjoni Dr. Peter Fenech kien il-persuna li kien qed jaghmel it-trattattivi u dan peress illi kien l-avukat tal-istess kumpanija. Huwa stqarr illi l-kuntrat ta' rexizzjoni kien rakkomandat lilu mid-direttur generali tat-taqsima tal-proprejta tal-Gvern jigifieri l-perit Sciberras wara li din giet approvata mill-Ministru responsabbli ghall-Artijiet, li kien il-Ministru Tonio Borg.

Huwa stqarr illi tali tip ta' ftehim kien diga ntlahaq precedentement ma' persuni ohra. Allura kien hemm gja precedent dwar tali tip ta' ftehim. Huwa kkonferma li l-korrispondenza kollha kienet iffirmata minn Frank Fenech, Chairman tal-istess kumpanija VAB Company Limited. Hu kkonferma li huwa ma kien jaf b'ebda pendenzi fil-Qrati bejn l-istess VAB Limited u kumpaniji ohra salv meta gie mitlub mill-Avukat ta' certa Maria Turk Dogan fejn intalab jiddikjara jekk is-socjeta' VAB & Co. Ltd kellha dritt illi tissulloka lil terzi, liema dritt huwa kkonferma li ma

kellhiex. Huwa kkonferma wkoll illi d-dejn li gie eventwalment mahfur, kien dovut mis-socjeta’ VAB & Co Limited u qatt ma kien dovut minn Dr. Peter Fenech personalment.

Fl-istess seduta xehdet Marisa Camilleri fejn stqarret li hi kellha x’taqsam mal-post Jumbo Lido fejn hi u r-ragel taghha kien ghamel agreement biex ikunu jistghu jiehdu l-post huma. Ghalkemm m’ghandhix idea x’attwalment iffirmat, peress illi s-sinjura Camilleri qalet li cemplilha r-ragel u talabha tmur il-Belt biex tiffirma xi dokument, hija stqarret illi mument minnhom kien hemm maltempata u saru hsarat kbar fil-lido u ghalhekk ma setghux joperaw. Sussegwentement ippruvaw jiddiskutu ma’ Frank Fenech biex jaslu ghal xi ftehim izda ftehim ma ntlahaqx. Imbaghad saru l-kawzi, u bhala rizultat tal-kawza, huma gew debituri tas-socjeta’ VAB Company Limited fis-somma ta’ Lm138,048. hija kkonfermat illi Dr. Peter Fenech kien qed jidher ghall-istess Frank Fenech u anke kien involut f’negozjati ghan-nom tas-socjeta’ VAB Limited u anke ghan-nom ta’ missieru.

Stqarret ukoll li darba minnhom Dr. Fenech kien gie ghandhom sabiex jitlob il-hlas tal-kera u qalilhom jekk ma jhallsux dawn ser issirilhom kawza. Ikkonfermat li kien hemm hsarat strutturali fil-post Jumbo Lido meta ttiehed il-post minnhom u kienu qed isiru xi xoghlijiet sabiex jigi rrangat. Izda l-hsarat kienu tali li ma setghux jirrangawhom.

Fis-seduta tal-25 ta’ Marzu, 2009 rega’ xehed Dr. Peter Fenech fejn ikkonferma li kull fejn kien hemm kawza involuta mas-socejta’ VAB Company Limited huwa kien xehed f’kull kawza pertinenti ghal din il-kumpanija.

Xehed ukoll dakinhar Dr. Tonio Borg, li dak iz-zmien qal li fiz-zmien in kwistjoni kien Ministru responsabbli ghall-artijiet pubblici bejn Settembru 1998 u Marzu 2008. Huwa kkonferma illi kien hemm decizjoni tal-Gvern li jiehdu lura l-pussess tal-Jumbo Lido u dan biex il-post jitwaqqa' u flok ma wiehed jidhol il-Qorti, kien hemm suggeriment li jigi tterminat ir-relazzjoni legali li kien hemm u l-arretrati tac-cens jigu waived.

Huwa kkonferma li d-dipartiment kien wasal ghall-konkluzjoni li kien impossibbli ghalih li jigbor ic-cnus li kellu b'lura u allura hu ma jaf b'ebda ftehim privat bejn min kellu c-cens qabel u xi terza persuna dwar xi pagamenti li kellhom jithallsu. Huwa kkonferma izda li qabel ma d-dipartiment ghamel il-kuntratt ta rexizjoni kien ghamel ir-ricerki kollha necessarji fl-insinwa u allura l-iskrittura privata certament ma dehritx fl-insinwa.

Dwar l-involviment tar-rikorrent, Dr. Borg jistqarr illi ghalkemm ma tkellem ma' ebda rapprezentant tal-kumpanija huwa jiftakar li darba minnhom waqt li kien iltaqa' mieghu x'imkien, ir-rikorrent kien wrieh ix-xewqa illi l-kirja tal-post Jumbo Lido jitkompla. Izda huwa qallu li l-Gvern iddecieda li jehodlu lura l-pussess tal-Jumbo Lido u l-Gvern kien dispost li jasal ghal xi tip ta arrangament ta' kumpens peress illi l-post kien ser jittiehed qabel il-perjodu tal-kuntratt.

Xehed ukoll Frank Fenech fejn stqarr illi hu wiehed mid-diretturi tas-socjeta' VAB Limited li fih direttur hu u t-tifel tieghu Peter Fenech. Il-kumpanija kienet proprjetarja tal-Jumbo Lido u kkonferma illi mument minnhom sar jaf li l-gvern kien ser jiehu lura l-pussess tal-Jumbo Lido u ghalhekk kien talab lit-tifel tieghu, ir-rikorrent, sabiex jikkuntattja lid-dipartiment biex isiru xi proposti ta' transazzjoni. Frank Fenech ikkonferma illi wara l-ittra li baghat it-tifel tieghu huwa mar id-dipartiment tal-artijiet peress illi dawn cemplulu fejn mar wahdu. Huwa

kkonferma wkoll li l-avukat li hu kien kkonsulta ghal parir legali kien Dr. Joseph Schembri u stqarr illi Dr. Peter Fenech qatt ma dahal fl-istadju tat-trattattivi u qatt ma dahal fil-kwistjoni tal-management agreement ma' terzi persuni li kienet qed tmexxi l-Lido u li maghhom kellhom kwistjoni.

Fis-seduta tat-2 ta' Novembru 2010 xehed il-Perit Joseph Sciberras li stqarr illi huwa kien jokkupa il-kariga ta' Direttur Generali tat-taqsima propjeta' tal-Gvern u filwaqt illi ma ftakarx jekk il-post 'Jumbo Lido' kienx mikri jew moghti b'cens, huwa ftakar li kien hemm kawza biex il-Gvern jirkupra l-flus dovuti lilu. Stqarr ukoll illi kien hemm ordni tal-Gvern li ried iwaqqa il-'Jumbo Lido' u kien hemm decizjoni illi kellu jsir kuntratt iehor biex ic-cens jigi xolt u dan kellu jsir ghax il-Gvern ma kienx dispost illi l-kwistjoni tigi mehudha il-Qorti, peress illi ried jaghlaqha fi zmien qasir. Huwa stqarr li kien jaf li kien hemm progett gewwa Qui-Si-Sana li kien ser jinvolvi anke il-post 'Jumbo Lido' u li, sa fejn jaf hu, ic-censwalist kienet kumpannija.

Rat illi fis-17 ta' Ottubru, 2011 il-Qorti tat liz-zewg partijiet zmien sabiex jaghmlu n-nota ta' sottomissjonijiet taghhom u ddifferiet il-kaz ghall-5 ta' Dicembru 2011 ghall-finali trattazzjoni. Saru n-noti ta' sottomissjonijiet tar-rikorrenti fil-31 t'Ottubru, 2011 u tal-intimat fit-28 ta' Novembru, 2011. Saret it-trattazzjoni fil-5 ta' Dicembru 2011 u l-kaz gie differit ghas-sentenza.

<u>Ikkunsidrat</u>

Il-kwistjoni mertu tal-kawza odjerna u li wasslet ghall-artikolu in kwistjoni tirrigwarda ftehim milhuq mill-kumpanija VAB & Company Limited li dak iz-zmien kellha c-cens ta' fond li kien jinsab fi Qui Si Sana biswit il-bahar ghall-hamsa u ghoxrin sena mill-1989 u l-Lands Department. Dan il-ftehim kien jikkontempla illi l-kumpanija VAB Company Limited iccedi l-kumplament

tac-cens taghha, jigifieri d-disa' snin li kien fadlilha. Filwaqt illi c-cnus illi kienu dovuti lill-Kummissarju tal-Artijiet jigu mahfura.

L-artikolu in kwistjoni imbaghad jaghmel ukoll riferenza ghall-kwistjoni li qabel ma gie iffirmat tali ftehim l-istess kumpanija kienet baghtet zewg ittri f'Settembru 2005 lil Isabelle Maria Camilleri illi fiha talbet li jithallsu xi flejjes.

Ir-rikorrent fil-kaz odjern intavola l-kawza fuq artikolu illi deher fil-Malta Today fit-22 ta' Jannar, 2006 miktub minn Saviour Balzan intitolat "Mutiny because of a Bounty". Huwa hass lilu innifsu ingurjat peress illi l-istess intimat Saviour Balzan uza kliem fejn indika illi l-ewwel u qabel kollox ir-rikorrent ghandu jaghti madwar mitt elf lira Maltin lill-Gvern u hass ruhu malafamat fejn l-istess intimat indika li minkejja li kellu jaghti tali flus ir-rikorent huwa gie mahfur li jhallas tali flejjes u minflok ma gie indikat bhala persuna ma min il-Gvern u m'ghandu jaghmel ebda business u jigi blacklisted bhala defaulter, huwa kien iffortunat illi jitqabbad bhala Chairman tal-Mediterranean Conference Centre.

Ir-rikorrent jikkontendi illi l-fatti kif indikati ma humiex minnhom peress illi huwa qatt ma kellu jaghti ebda flejjes lill-Kummissarju tal-Artijiet u allura la ghandu jigi ndikat bhala defaulter u lanqas bhala persuna li l-Gvern ma jistax jaghmel negozju mieghu.

L-intimat minn naha tieghu jirrispondi ghal tali allegazzjonijiet billi jghid illi tali artikolu ma joffendix l-unur u l-fama tieghu peress illi fis-sustanza l-fatti addebitati huma minnhom u allura jikkostitwixxu fair comment dwar persuna li tokkupa kariga pubblika u li di piu hija direttament jew mod iehor marbuta max-xena politika.

<u>Ikkunsidrat</u>

Mill-fatti pprezentati miz-zewg partijiet, jirrizulta ampjament ippruvat illi c-cens moghti mill-Kummissarju tal-Artijiet ghall-post fejn kien hemm il-Jumbo Lido kien moghti lis-socjeta' VAB & Company Limited u dan kien moghti lilha permezz ta' kuntratt tal-24 ta' Mejju, 1989 ghall-perjodu ta' hamsa u ghoxrin sena.

Mill-provi prodotti wkoll jirrizulta skont xhieda kemm tar-rikorrent kif ukoll tal-intimat illi wahda mis-shareholders tal-kumpanija VAB Company Limited kienet is-socjeta' Franks Holdings Limited illi fiha l-azzjonist principali kien missier ir-rikorrent, filwaqt illi r-rikorrent kellu share wiehed.

Jirrizulta wkoll skont l-istess xhieda li Dr. Peter Fenech kien ukoll is-segretarju VAB Company Limited u Franks Holdings Limited kif ukoll direttur tat-tnejn.

L-ilment principali tar-rikorrent fil-kaz odjern huwa illi l-intimat irrifera lil Dr. Peter Fenech bhala l-persuna illi kellu jaghti l-flus lill-Gvern. Huwa di fatti fl-artikolu jghid "for Peter Fenech as you will read in this newspaper, owed 100,000K and apart from being pardoned, instead of being listed as someone whom the Government should not do business with, he was instead shown appreciation by being appointed together with a handsome remuneration as MCC Chairman."

Mill-fatti kif jirrizultaw waqt l-andament tal-kawza, hareg car illi l-ammont indikat mill-intimat qatt ma kien dovut mill-istess rikorrent. Apparti mill-fatt li ma kienx l-ammont indikat izda kien l-ammont ta' Lm109,000.

Aparti mill-fatt irrizulta wkoll mix-xhieda ta' Dr. Peter Fenech illi huwa kien gja Chairman tal-Mediterranean Conference Centre meta gie konkluz il-ftehim bejn is-socjeta' VAB Company Limited u l-Lands u allura

mhuwiex minnu illi kif allega s-sur Balzan, il-Gvern appuntah bhala Chairman tal-Mediterranean Conference Centre bhala turija ta’ ringrazzjament wara li gie mahfur.

Jirrizulta wkoll illi l-handsome remuneration li kien qed jindika l-istess intimat fix-xhieda tieghu kienet fl-ammont ta’ tlett t’ elef u hames mitt Liri Maltin (LM3,500), ossia ftit aktar minn tmien t’elef Ewro (€8,000).

Allura jirrizulta li mill-artikolu miktub mis-sur Saviour Balzan mhuwiex minnu li r-rikorrent kellu jaghti mitt elf Lira Maltin, mhuwiex minnu li r-rikorrent inhafirlu xi ammont ta’ flus li kellu jaghti, u mhuwiex minnu illi r-rikorrent minflok ma gie ndikat bhala persuna li ma jridx isir business maghha inghata l-post ta’ chairman tal-Mediterranean Conference Centre. Dawn il-fatti johorgu cari mill-provi prodotti u ghalhekk jirrizulta carament.

Ikkunsidrat

Illi kif stqarret il-Prim’Awla tal-Qorti Civili fil-kawza **Dr. Louis Galea vs Dr. Joe Mifsud** fit-23 ta’ Marzu, 2009, “f’kawzi bhal prezenti, u cioe f’kawza ta’ libell, hemm bilanc li ghandu jinzamm bejn id-dritt f’socjeta’ demokratika li wiehed jghid u jesprimi ruhu u jsemmi l-opinjoni tieghu bl-aktar mod liberu u bejn id-dritt ta’ kull cittadin li jgawdi reputazzjoni u l-isem tajjeb tieghu u dan dejjem fl-isfond ta’ socjeta demokratika.”

Il-Qorti rat ukoll fejn il-Qorti tal-Appell fil-kawza fl-istess ismijiet deciza fit-3 ta’ Frar, 2012 stqarret li “gurnalizmu investigattiv ghandu jinghata ampja protezzjoni f’socjeta’ demokratika, anke jekk certi allegazzjonijiet jigu michuda minn dak milqut, il-gurnalist dejjem jibqalghu d-dritt li jinvestiga u jistharreg fuq allegazzjoni anke jekk tibqa’

allegazzjoni mhux pruvata kif trid il-Ligi. F'dak li jsir gurnalizmu investigattiv serju, anke meta jirrizulta zball genwin, jista' wkoll ikun tollerat."

L-istess argumentazzjoni kienet qalet kemm il-Qorti Kostituzzjonali, kif ukoll il-Qorti tal-Appell fis-sentenza **Galea vs Mifsud** fit-28 ta' Settembru, 2007 fejn qalet "gurnalizmu investigattiv ghandu jimmerita aktar protezzjoni u dan fl-interess tal-pubbliku in generali li jkun infurmat."

Fil-kawza odjerna jirrizulta illi l-intimat qieghed jimpingi l-argumenti kollha tieghu fuq il-fatt illi r-rikorrent huwa persuna pubblika. Mill-fatti kif ippruvati, ghalkemm ir-rikorrent huwa avukat u allura fil-posizzjoni tieghu ta' avukat fil-Qorti huwa meqjus bhala ufficjal publiku. Imkien aktar ma jidher illi r-rikorrent jista' jitqies bhala ufficjal pubbliku.

L-intimat juza bhala argument affavur tieghu decizjoni moghtija mill-Qorti tal-Appell fis-sena 2004 fl-ismijiet **Joseph R. Darmanin vs Gino Cauchi et** fejn dan intqal "biex id-divulgizzazzjoni b'kwalsiasi mod ta' informazzjoni bhala ezercizzju lecitu tad-dritt liberu ta' espressjoni iridu jinkorru s-segwenti kundizzjonijiet: il-verita' oggettiva tal-fatti esposti, basta li tkun rizultat ta' ricerka diligenti u serja dwar fatti fil-kompetenza taghha; l-interess tal-pubbliku li jinghata gharfien tal-fatti; u l-korrettezza jew il-kontinenza tal-espressjoni tal-fatti."

Ir-rikorrent minn naha tieghu jirribatti ili skont kif qalet il-Qorti Ewropea fil-kawza Fresos & Roire vs France "the press plays an important role in a democratic society, although it must not overstep certain bounds, in particular in respect of reputation and rights of others. People

exercising freedom of expression including journalists undertake duties and responsibilities."

Ikkunsidrat

L-argument kollu tal-partijiet huwa bbazat fuq x'inhuwa d-dover tal-gurnalist lejn il-pubbliku in generali. Harsa lejn il-gurisprudenza kemm nostrana kif ukoll Ewropea turi illi l-gurnalist ghandu d-dritt u d-dover li jinvestiga l-kazijiet, ghandu dritt u dover illi juri l-verita oggettiva tal-fatti, liema verita oggettiva tal-fatti trid tkun rizultat ta' ricerka diligenti u serja. Il-htiega tar-ricerka diligenti u serja hija llum aktar importanti minn qatt qabel tenut kont tal-fatt illi l-pubbliku in generali jhares lejn il-media li fosthom hemm il-gazzetti bhala sors principali ta' informazzjoni dwar il-hafna affarijiet illi qed jigru kemm lokalment kif ukoll internazzjonali b'mod illi l-obbligu fuq il-gurnalist huwa li jassikura li l-informazzjoni li jaghti hu tkun korretta u vero simili. Kif qalet il-Qorti ta' l-Appell korrettement, fil-kawza **Galea vs Mifsud** "gurnalizmu investigattiv serju anke meta jirrizulta zball genwin, jista' jkun tollerat".

Madanakollu fil-kaz odjern, il-Qorti ma tqisx li fil-kaz in kwistjoni hemm gurnalizmu investigattiv serju peress illi mill-artikolu miktub mill-intimat huwa ghamel tlett asserzjonijiet li bi tfittixa semplici, l-istess intimat seta' facilment jara illi attwalment ma kienux minnhom. Di fatti,l-intimat jiddikjara illi r-rikorrent ghandu jaghti l-Gvern mal-mitt elf lira Maltin mentri harsa cara lejn il-fatti juru li anke fuq bazi prima facie r-rikorrent ma jiffigura mkien fid-dejn dovut lill-istess Kummissarju tal-Artijiet u allura mhuwiex korrett li wiehed jghid li r-rikorrent ghandu jaghti flus.

Jirrizulta wkoll illi l-istess intimat jiddikjara li r-rikorrent huwa defaulter allura l-Gvern mghandux jaghmel xoghol mieghu. F'dan il-kaz l-intimat jipprova jilqa' ghal tali lmenti

billi jghid li huwa fair comment fl-ambitu tal-fatti in generali. Il-Qorti madanakollu ma tistax tqis illi tali kumment huwa fair comment meta qed jigi attribwit lir-rikorrent, fatti li ma jirrizultaw minn imkien u jirrizultaw anzi

kieku l-istess gurnalist ghamel xoghlu kif suppost illi d-dejn kien dovut minn kumpanija ohra.

Harsa lejn informazzjoni dwar il-kumpanija l-ohra kienet turi wkoll lil gurnalist illi l-kumpanija mhux vera kienet tar-rikorrent kif qed jipprova jpengi s-sitwazzjoni l-gurnalist. Izda kienet ta' kumpanija illi fiha kien involut missieru f'kumpanija ohra u li fiha r-rikorrent kien direttur. Certament il-gurnalist ma kellu ebda dritt li jasal ghal-konkluzjoni li la darba r-rikorrent huwa direttur ta' kumpanija allura l-kumpanija hija tieghu. Aktar u aktar meta huwa kieku kellu jaghmel investigazzjonijiet jirrizulta li l-kumpanija nnifisiha lanqas mhi tieghu.

Il-gurnalist ghandu l-obbligu li jassikura li lill-poplu in generali jaghtih informazzjoni korretta sakemm jaghti informazzjoni korretta u anke okkorrendo jekk tali nformazzjoni mhijex daqstant korretta minhabba f'xi zball genwin, il-Qorti allura dejjem qeghda hemm biex tipprotegi l-gurnalist peress illi huwa d-dover taghhom li jaghtu l-informazzjoni lil-pubbliku in generali u li huwa d-dover tal-Qorti li tipprotegi tali dritt ta' espressjoni tigi protetta ghal kulhadd.

Madanakollu wara li qieset il-provi kollha, jirrizulta ben car illi hawn hekk m'hemmx kwistjoni ta' zball genwin da parti tal-intimat izda hemm informazzjoni moghtija erronjament, intenzjonalment u bi hsieb uniku illi itellfu r-reputazjoni tar-rikorrent. Tali azzjonijiet din il-Qorti qatt ma tista' tikkondona u allura huma kundannabbli u huma censurabbli.

"Where the Court views the statement as not being seriously made in particular if published without proper research and investigation or with an improper motive, then it will not wish to protect what it views as bad journalism. It is up to journalist to establish their facts in advance." Fil-kaz in kwistjoni huwa car illi dak li stqarr l-intimat mhuwiex fair comment izda huwa rizultat ta' "bad journalism", ghalhekk ghandu jigi ikkundannat minn din il-Qorti.

Il-Qorti ghalhekk wara li rat il-provi kollha migjuba quddiemha, wara li fliet id-dokumentazzjoni kollha bir-reqqa u wara li qieset il-fatti kollha tal-kaz, filwaqt illi tichad l-eccezzjonijiet kollha tal-intimat, tilqa' t-talba tar-rikorrent u tiddikjara illi l-artikolu "Mutiny because of a Bounty" ippublikat fil-pagna 15 tal-harga tal-Malta Today tat-22 ta' Jannar, 2006 li tieghu r-rikorrent kien l-awtur jingurja u jimmalafama lill-attur peress illi ghamel allegazzjonijet foloz u malafamanti fil-konfront tal-attur bl-iskop li joffendu l-unur u l-fama tal-istess attur u jesponuh ghar-ridikolu u ghad-disprezz.

Il-Qorti wkoll wara li qieset il-fatti kollha tal-kaz a tenur tal-artikolu 28 tal-Kap 248 tal-Ligijiet ta' Malta qeghda tikkundanna lill-istess intimat ihallas lill-istess rikorrent is-somma ta' hames t'elef ewro (€5,000) bhala danni likwidati li jrid ihallas l-istess intimat lir-rikorrent. Bl-ispejjes kontra l-intimat.

< Sentenza Finali >

-------------------------------TMIEM-------------------------------